

פרשת בשלח: לעוצמתה של שירה

הרב פרופ' ג'פרי וולף
המחלקה לתלמוד, אונ' בר-אילן

ספר המנהגות (ר' אשר מלוניל) דף ג עמוד ב

ואומ' פסוקי דזימרא. ויש מקומות שנהגו לומר עד ומהללים לשם תפארתך ויברכו שם כבודך וגם אומרין שאין היחיד אומ' שירת הים אפי' במקומות שנהגו לאמרו בכל יום.

מחזור ויטרי סימן רסה

תשובה שהשיבו קהל רומא על שירת הים דהיינו ויושע.
דעו כי שירת הים היה מנהגינו מנהג כל קהל רומא ומנהג כל קהילות אשר סביבותינו. ומנהג כל קהילות אשר בספרד מיום גלות ירושלים ועד עתה לומר כל השנה כולה בכל יום ויום זולתי תשעה באב בלבד. שאין אומר' אותה משום אבל... ובכמה מקומות אמרי רבות' בתלמוד ארץ ישראל. מנהג מבטל את ההלכה. וכל שכן דבר זה שאין הלכה סותרתו ואין לו זכר בכל התלמוד. ושנהיגו רבות' לאומרה יען כי הזמירות חובה היה עלינו לאומרה בכל יום דא"ר יוסי יהי חלקי מגומרי הלל בכל יום. ומסקנא כי קאמר' בפסוקי דזמרה... ויש אנשים שרצו לומר אפילו בבית אבל. ואמרו שאין ראוי למונעה ולא יכלו. מפני המנהג. ושאמור בסידורים שאין אומר' שירה בראש השנה וביום הכיפורים לא אמרן אלא על ההלל כלומר שאין אומרין הלל בראש השנה ויום הכיפורים. אבל שירת הים חובה עלינו. לאומרה. והק' יאיר עינינו במאור תורה: ע"כ ת':

פירוש התפילה לר' אלעזר מוורמש (כת"י פריז מס' 15708 עמ' ט)

זבימי הקדמונים כשהיו מגיעים עד כאן "לשם תפארתך" היה שליח ציבור עומד ומתחיל לאלתר "ישתבח שמך". וכשבא הגאון רבנא משה מלוקא בן רבינו קלונימוס בימי המלך קרלא למדינת מגנצא היה מנהיג את בני דורו לומר מכאן ואילך עד "ושמו אחד", כי גדול הדור היה ואין כל דבר נעלם ממנו. הוא רבנא משה הזקן שיסד קרובת "אימת נוראותיך"...

מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ג

זה אלי, ר' אליעזר אומר מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל שנ' וביד הנביאים אדמה (הושע יב יא) וכתוב נפתחו השמים ואראה מראות אלהים (יחזקאל א א). משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה ועליו צפירה מקיפתו וגבורים מימינו ומשמאלו וחיילות מלפניו ומלאחריו והיו הכל שואלין אי זהו המלך מפני שהוא בשר ודם כמותם אבל כשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים לא הוצרך אחד מהם לשאול אי זהו המלך אלא כיון שראוהו הכירוהו פתחו כולן פיהן ואמרו זה אלי ואנוהו וגו'.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ל ע"ב- לא ע"א:

תנו רבנן, דרש רבי יוסי הגלילי: בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה? עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו, כיון שראו את השכינה, עולל הגביה צוארו ותינוק שמת דד מפיו, ואמרו זה אלי ואנוהו, שנאמר: מפי עוללים ויונקים יסדת

עוז. היה רבי מאיר אומר: מנין שאפי' עוברים שבמעו אמר שירה? שנאמר: במקלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל.

קדושת לוי שמות פרשת בשלח

וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. פירוש, כי מחמת שבאו אז להשגה גדולה, וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (מכילתא בשלח טו, ב), והאמינו שיכול אדם לבא למדריגה כמו משה רבינו עליו השלום:

משנה, סוטה ה, ד:

בו ביום דרש רבי עקיבא (שמות ט"ו) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר שאין תלמוד לומר לאמר ומה תלמוד לומר לאמר מלמד שהיו ישראל עונין אחריו של משה על כל דבר ודבר כקוראין את ההלל לכך נאמר לאמר ר' נחמיה אומר כקורין את שמע ולא כקורין את ההלל:

שמות רבה (וילנא) פרשת בשלח פרשה כג:

מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל, ברא אדה"ר = אדם הראשון = ולא אמר שירה הציל אברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה, וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה, וכן יעקב מן המלאך ומן עשו ומן אנשי שכם ולא אמר שירה, כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם מיד אמרו שירה לפני הקדוש ברוך הוא שנא' אז ישיר משה ובני ישראל:

אשר אימתך, פיוט לשחרית של יום כיפור (ארץ ישראל המאה ה-6):

וּבְכֹן, לְנוֹרָא עֲלֵיהֶם, בְּאִימָה יַעֲרִיצוּ.

Responsively:

אֲשֶׁר אִמְץ תְּהַלְתָּהּ, * בְּאִילֵי שְׁחָק, בְּבִרְקֵי נֹגֵה,

בְּגִדְדֵי גְבַה, בְּדַמוּמֵי דְקָה,

וּקְדָשְׁתָּהּ בְּפִיהֶם.

וְרִצִּיתָ שַׁבַּח, מֵהוּמֵי בְרָגֶשׁ, וְעוֹרְכֵי שׁוֹעַ,

זוֹעֲקֵי תַחֲנֻנָה, חוֹכֵי חֲנִינָה, וְהִיא כְבוֹדָהּ.

אֲשֶׁר אִמְץ תְּהַלְתָּהּ, בְּטַפְסְרֵי טָהַר, בְּיַדְדוֹן יַדְדוֹן,

בְּקְרוּבֵי כְבוֹד, בְּלִגְיוֹנֵי לֶהָב,

וּקְדָשְׁתָּהּ בְּפִיהֶם.

וְרִצִּיתָ שַׁבַּח, מִמְּעוּטֵי יָמִים, נְשׁוּיֵי טוֹבָה,

שׁוֹבְעֵי רִגְזוֹ, עֲגוּמֵי נַפְשׁוֹ, וְהִיא כְבוֹדָהּ.

אֲשֶׁר אִמְץ תְּהַלְתָּהּ, בְּפִלְאֵי שְׁמוֹת, בְּצַבָּאוֹת עִירִין,

בְּקְדוּשֵׁי קָדָם, בְּרִכְבֵּי רַבְתִּים,

וּקְדָשְׁתָּהּ בְּפִיהֶם.

וְרִצִּיתָ שַׁבַּח, מִשׁוֹקְדֵי דְלָתוֹת,

שׁוֹפְכֵי שֵׁיטָה, תוֹבְעֵי סְלִיחָה, תְּאֵבֵי כַפָּרָה,

וְהִיא כְבוֹדָהּ.